

SOSYAL BİLGİLER

(Türklerin Anayurdu Orta Asya)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Türklerin ilk anayurdu Orta Asya yani Türkistan'dır. Türkistan Türklerin yaşadığı ülke anlamına gelmektedir.		
2	Orta Asya sert karasal iklimin yaşandığı, geniş bozkırların olduğu ve bozkır kültürünün geliştiği bir coğrafyadır.		
3	Konargöçer yaşam biçimi Türklerde surlarla çevrili şehirlerin kurulmasını engellediği için tüm halk savaşçı olarak yetişmiştir.		
4	Türklerin atı kullanmaları savaşlarda düşmanlarına üstünlük sağlamalarını ve uzak yerlere kolayca göç etmelerini sağlamıştır.		
5	Konargöçer yaşayan Türkler mimari alanda çok ilerlemişlerdir.		

.....Boşluk Doldurma.....

Eşyalar / Töre / Hayvancılıktır / Danışma / Dokumacılık

1	Konargöçer hayat şartlarından dolayı kalın keçe örtülerle kaplı çadırlarda yaşayan Türklerin, en önemli geçim kaynağı .....
2	Hükümdar ülkeyi .....adı verilen yazısız kurallara göre yönetirdi.
3	Kurultayda son sözün hükümdara ait olması, kurultayın bir ..... meclisi olarak çalıştığının göstergesidir.
4	Türklerin konargöçer yaşam biçimi taşınabilir ..... yapmalarına ve taşınabilir çadırlarda yaşamalarına neden olmuştur.
5	Türklerin halı ve kilim yapmaları Türklerde .....sanatının geliştiğini gösterir.

! Unutmayalım !

1	Türkler devletlerinde başta han, hakan, kağan ünvanı alan kişiler yer alırdı. Devlet işleri Kurultay adı verilen toplantıda görüşülürdü. Toplantıya hükümdar, hatun ve boy beyleri katılırdı. Hükümdar olabilmek için hükümdar soyundan olmak gerekirdi. <u>Hükümdar soyundan olan herkesin başa geçebilme yetkisinin olması taht kavgalarına ve Türk devletlerinin kısa sürede yıkılmasına sebep olmuştur.</u> Hükümdarlık yetkisinin aileye tanrı tarafından verildiğine inanılırdı. Bu anlayışa "Kut İnancı" denirdi. <u>Kut anlayışı hükümdarların halk üzerindeki otoritesini artıran bir unsur olmuştur.</u>
---	--

Çözelim

1) Aşağıdakilerden hangisi eski Türkler ile ilgili yanlış bir bilgidir?

- A) Tüm halkın savaşçı olmasından dolayı Türkler “Ordu-Millet” denilirdi.
- B) Ölü gömme törenlerine Yuğ denilir.
- C) Mezar başlarına hayattayken öldürdükleri düşmanları simgeleyen ve balbal denilen heykelcikler dikerlerdi.
- D) Eski Türklerde en yaygın inanç sistemi İslamiyetti.

2) Aşağıdakilerden hangisi eski Türk devletlerinde hükümdarın yetkilerinin sınırsız olmadığına kanıtıdır?

- A) Kurultayda son sözün hükümdara ait olması
- B) Kurultayın, görevini doğru yapmayan hükümdarı görevden alması
- C) Kurultay toplantılarına hatun ve boy beylerinin de katılması
- D) Kurultayda devlet işlerinin görüşülmesi

3) Türkler anayurtlarından nüfus artışı ve toprakların yetmemesi, kuraklık, hayvanlardaki salgın hastalıklar, boylar arası mücadele, Çin ve Moğol baskısı gibi nedenlerden dolayı göç etmişlerdir. Bu göçlerin birçok sonucu olmuştur.

Buna göre Türklerin göçlerinin sonuçları arasında;

- I- Türkler göç ettikleri yerlerde yeni isimlerle yeni devletler kurmuşlardır
- II- Türk kültürü geniş bir coğrafyaya yayılmıştır
- III- Türk tarihini bir bütün halinde incelemek zorlaşmıştır

gibi durumlardan hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4) Aşağıdakilerden hangisi Türklerin ölümden sonraki hayata (ahirete) inandıklarını gösterir?

- A) Mezarlara ölü ile birlikte onun değerli eşyalarını da koymaları
- B) Ölülerini Kurgan denilen mezarlara gömmeleri
- C) Toy denilen mecliste devlet işlerini görüşmeleri
- D) Yuğ adı verilen cenaze töreni yapmaları

4) Orta Asya Türk devletlerinde görülen aşağıdaki durumlardan hangisi coğrafi şartların bir sonucudur?

- A) Ülkenin hükümdar ailesinin ortak malı sayılması
- B) Gök Tanrı inancına sahip olunması
- C) Kut anlayışının benimsenmesi
- D) Hayvancılıkla uğraşılması

(DPY 2016)

SIRA SİZDE

1

Türklerin atı evcilleştirmeleri, tekerleği kullanmaları göçlerini nasıl kolaylaştırmıştır?

2

Konargöçer yaşantı içerisinde çadırların Türkler için önemini söyleyiniz.

SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

SOSYAL BİLGİLER

(Türklerin Anayurdu - Asya Hun Devleti)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Asya Hunları'nın merkezi, Orta Asya'daki Orhun ve Selenga ırmakları arasında bulunan ve kutsal sayılan Ötüken'dir.		
2	Asya Hunları yönetiminde kolaylık sağlaması için ikili teşkilatı kurdu.		
3	Çin'in hakimiyetine girmek istemeyen Batı Hunları batıya doğru göç ederek Kıtalar Göçü'nü başlatmışlardır.		
4	Oğuz Kağan Destanı Asya Hun Devleti'ne aittir.		
5	Türklerin savaşta ok, yay, kılıç, mızrak, kalkan, gürz gibi hafif silahlar kullanması savaşlarda yavaş hareket etmelerini sağlamıştır.		

.....Boşluk Doldurma.....

Kavimler Göçü / Çin Seddi / Teoman /

1	.....,Orta Asya'da kurulan ve ilk Türk devleti olarak bilinen Asya Hun Devleti'nin ilk hükümdarıdır.
2	Çinliler, İpek Yolu için kendileriyle sürekli mücadele eden Türklerin akınlarını durdurabilmek için .....inşa etmişlerdir.
3	..... ile Roma İmparatorluğu ikiye bölündü, bugünkü Avrupa devletlerinin temelleri atıldı, Avrupa'da derebeylik (Feodalite) rejimi ortaya çıktı, İlk Çağ kapandı Orta Çağ başladı, Türk kültürü Avrupa'ya taşındı.

! Unutmayalım !

1	Mete Han zamanında Hunlar en güçlü zamanlarını yaşadılar. Dağınık halde yaşayan Türkleri bir çatı altında toplayan Mete Han, orduda ilk defa onlu sistemi kurdu ve ordusunu bu sisteme göre oluşturdu. Bu sisteme göre en büyük askeri birlik on bin kişiden oluşan tümendi. Tümenler on, yüz ve bin kişiden oluşan birliklere ayrıldı ve bu sistem başka devletlere de örnek oldu.
2	Mete Han, İpek Yolu'nun denetimini sağlayarak Hun ekonomisini güçlendirdi. Ayrıca Çin topraklarının büyük bir kısmını ele geçirdi ve Çin'i vergiye bağladı. Ancak kalabalık Çin nüfusu içinde Türklerin millî kültürlerini kaybederek yok olmalarını önlemek amacıyla bu topraklara Türkleri yerleştirmede.
	İkili sistemde amaç toprakları doğu ve batı olarak iki yönetim bölümüne ayırıp geniş ülke topraklarını daha kolay yönetmektir. İkili sistemin olumsuz yanı ise devlet zayıfladığında devletin kısa sürede yıkılmasını kolaylaştırmasıdır.

Çözelim

1) Asya Hun Devleti'nde ve daha sonraki Türk devletlerinde ülke hükümdar ailesinin ortak malı sayılırdı. Dolayısıyla hükümdar çocuklarının hepsinin tahta çıkma hakkı vardı.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisine yol açmıştır?

- A) Merkezi otoritenin güçlü olmasına
- B) Devletin Güçlü olmasına
- C) Çin ile savaşların yapılmasına
- D) Ülkede taht mücadelelerinin yaşanmasına

2) “ ... Oğuz Kağan büyük kurultayı topladı. Büyük bir ziyafet verdi. Ülkesini oğulları arasında bölüştürdü...”

Oğuz Kağan Destanı'ndan yapılan bu alıntıya göre ilk Türk devletleri devlet yönetiminde aşağıdaki anlayışlardan hangisini benimsemiştir?

- A) Ordu - millet iş birliğinin sağlanması
- B) Ülkenin hükümdar ailesinin ortak malı sayılması
- C) Devlet yönetiminde hakan eşlerinin söz sahibi olması
- D) Hükümdara devlet yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verilmesi

(DPY 2016)

3) Altay Dağları eteklerindeki Pazırık kurganından çıkarılan ve dünyanın en eski halılarından biri olan Pazırık Halısı'nın, Asya Hun Türklerine ait olduğu kabul edilmektedir.

Buna göre Asya Hun Türkleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Madencilikte geliştikleri
- B) Tarımla uğraştıkları
- C) Dokumacılıkla ilgilendikleri
- D) Ticaret sayesinde zenginleştikleri

(DPY 2020)

4) Aşağıdakilerden hangisi Kavimler Göçü'nün siyasi sonuçlarından birisi değildir?

- A) Türkler Avrupa'da bir Hun Devleti kurmuşlardır.
- B) Derebeylik rejimi ortaya çıkmıştır.
- C) Günümüz Avrupa milletleri oluştu.
- D) Roma İmparatorluğu doğu ve batı olarak ikiye ayrılmıştır.

5) Kavimler Göçü'nün aşağıdaki sonuçlarından hangisi göçün kültürel etkileşime neden olduğuna kanıttır?

- A) Avrupa'da Türk ordu sisteminin benimsenmesi
- B) Roma İmparatorluğu'nun “Batı” ve “Doğu” olarak ikiye ayrılması
- C) İlk Çağ'ın sona erip Orta Çağ'ın başlaması
- D) Hunların, Avrupa Hun Devleti'ni kurması

(DPY 2016)

SIRA SİZDE

1

Türklerin tarih boyunca çok çeşitli bölgelere yayılması Türk tarihini siyasi, coğrafi, kültürel ve ekonomik olarak nasıl etkilemiş olabilir?

SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

SOSYAL BİLGİLER

(Türklerin Anayurdu - Göktürk Devleti)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Tarihte Türk adıyla kurulmuş ilk Türk devleti olmaları ve kendilerine özgü Kök Türk alfabesini kullanmaları Köktürklerin milliyetçi olduğunu gösterir.		
2	Hukuk kuralları ilk kez Köktürkler Dönemi'nde yazılı hâle getirildi.		
3	Çinlilere başkaldırarak II. Kök Türk (Kutluk) Devleti'ni kurlmaları Türklerin bağımsızlığa ve özgürlüğe düşkün olduklarını gösterir.		
4	Kök Türkler İpek Yolu hakimiyeti için Sasani ve Bizans ile işbirliği yaptı.		
5	Kök Türk Kitabelerinde sadece siyasi olaylar anlatılmıştır.		

.....Boşluk Doldurma.....

Moğolistan / Ergenekon / Balballar / Orhun / Bumin /

1	Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı belgeleri olan .....Abideleri, Bilge Kağan, Kültigin ve vezir Tonyukuk adına dikilmiştir.
2	.....destanı Kök Türklere aittir.
3	Kök Türk Devleti 552 yılında ..... Kağan tarafından kuruldu.
4	Kök Türkler, taş yontma sanatıyla ilgilenmişlerdir. O dönemden kalma..... bu sanatın güzel örneklerindendir.
5	Köktürk Kitabeleri günümüzde .....sınırları içerisinde bulunmaktadır.

! Unutmayalım !

1	II. Kök Türk Devleti en parlak dönemini Bilge Kağan zamanında yaşar. Tahta geçince ordunun başına kardeşi Kül Tigin'i, vezirliğe ise Tonyukuk'u getirir. Birbirlerine bağlı olan ve taht kavgalarına tutuşmayan bir yönetim oluşturan Bilge Kağan zamanında devlet güçlenir. Ülke sınırları oldukça genişler
2	Kutluk Devleti Türk tarihine ışık tutan, atalarımızın sesini duyuran, Türklere vasiyetlerini ulaştıran Kök Türk Abideleri'ni (Orhun Kitabeleri) bırakmışlardır. Türkler tarihte ilk defa kendilerine ait olan 38 harfli Kök Türk Alfabeti'ni kullanmışlar ve Kök Türk Abideleri'ni bu alfabeye göre yazmışlardır. Kitabelerde; Türklerin siyasi, sosyal ve ekonomik yaşayışları, bağımsızlıklarını kazanmak için yaptıkları mücadeleler ve yönetim anlayışları anlatılmıştır. Devlet adamları ile halkın karşılıklı görevlerinden, vatan sevgisinden, yaşam tarzlarından, sanat anlayışları ve geleneklerinden bahsedilmiştir. Türk milletinin diğer milletlerden gelecek tehlikelere karşı daima uyanık olmaları gerektiği vurgulanmış.

Çözelim

1) Çinliler ve Moğolların başını çektiği halklar, Türk milletini tuzağa düşürerek büyük bir bozguna uğrattılar. Kurtulabilenler bir dağa kaçtı. Ortasında otlakları, ağaçları, nehirleri ve gölleri olan bir ovada yaşamaya başladılar. Zamanla sayıları çoğaldı, buraya sığmaz oldular. Ergenekon adı verilen bu yerden çıkmak için dağın içindeki demir madenini eriterek yol açtılar. **Yukarıda anlatılan Ergenekon Destanı'na göre Türkler ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?**

- A) Çinliler ve Moğollarla mücadele etmişlerdir.
- B) Verimli ovalara göç etmişlerdir.
- C) Madencilikle uğraşmışlardır.
- D) Çin'in egemenliğini kabul etmişlerdir.

(MEB KAZANIM KAVRAMA TESTİ)

2) “Yapılan arkeolojik kazılarda Altay bölgesinde Hunlar zamanında açılmış sulama kanallarına rastlanmıştır. Kök Türkler zamanında da kullanıldığı anlaşılan Tötü Kanalı'nın boyu 10 km'ye yakındı ve o kadar yüksek teknik bilgiye dayanmakta idi ki Ruslar 1935 yılında bu kanalı aynen kullanmaya devam ettiler.”
İbrahim Kafesoğlu

Bu bilgiye göre Tötü Kanalı'nın kullanılması Kök Türklerin hangisiyle uğraştıklarına kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Ticaret
- B) Tarım
- C) Sanayi
- D) Madencilik

(DPY 2019)

3) (I) Çin, yöneticileri birbirine düşürdüğü, beyleri ve halkı birbirine karşı kıskırttığı için, Türk halkının ülke toprakları elinden çıkmış, Çin hükümdarına bağlanmış. (II) Daha sonra Gök Tanrı, Türk halkı yok olmasın diye, millet olsun diye babam İltiş Kağanı, annem İlbiğe Hatun'u göndermiş. (III) Babam, ülkesiz ve hakansız kalmış olan halkı bir araya getirmiş. (IV) Babamın vefatından sonra amcam Kapgan Kağan ile ataları-mızın, dedelerimizin sahip olduğu topraklardaki az halkı düzene sokup, örgütleyip halk hâline getirdik...

Orhun Anıtlarından alınan numaralanmış bu cümlelerden hangisi “kut” anlayışını yansıtmaktadır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

(DPY 2016)

4) 2005 yılında yapılan kazılarda Kök Türklere ait paralarda Kağan ve Hatun'un resimleri yan yana yer almaktadır

Yukarıda verilen açıklamaya göre Kök Türklerin siyasi yapısıyla ilgili olarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

- A) Hatun ordunun başkomutanıdır.
- B) Kök Türk kağanlarının çoğu kadındır.
- C) Ülkenin doğu bölümünü hatun yönetmektedir.
- D) Devlet yönetiminde hatun da söz sahibidir.

(DPY 2010)

SIRA SİZDE

1

Orhun Yazıtlarının Türk tarihi açısından önemi nedir? Açıklayınız.

SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

SOSYAL BİLGİLER

(Türklerin Anayurdu - Uygur Devleti)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Abbasilerle Çinliler arasında yapılan Talas Savaşı'nda Çinliler yenilince bundan yararlanan Uygurlar topraklarını genişlettiler.		
2	Uygurlar 840 yılında Köktürklerin saldırıları sonucu yıkıldı.		
3	Uygurlar yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.		
4	Minyatür sanatında ileri giden Uygur Türkleri Türk-İslam minyatür sanatına kaynaklık etmişlerdir.		
5	Uygurlar, kâğıt ve matbaayı Moğollardan öğrenip kullanmışlardır.		

.....Boşluk Doldurma.....

Savaşçılık / Maniheizm / Uygur / Mimari / Türeyiş /

1	Bögü Kağan zamanında ..... dini, Uygurlar arasında etkisini göstermeye başladı ve devletin resmî dini hâline geldi.
2	.....ve Göç destanı Uygurlara aittir.
3	.....alanda gelişen Uygurlar tapınaklar yapmış ve şehirlerin etrafını surlarla çevirmişlerdir.
4	Yerleşik hayata geçen Türkler zamanla hayvancılığı bırakmışlar ve ..... özelliklerini kaybetmişlerdir.
5	Uygurlar tarihte bilinen 18 harfli ikinci Türk alfabesi olan..... Alfabesi'ni kullanmışlardır.

! Unutmayalım !

1	<p>* Maniheizm dini, et yemeyi ve savaşmayı yasaklıyordu. Bu nedenle Uygurların savaşçılık yetenekleri zamanla azaldı. Uygurlar, bu dinin etkisiyle yerleşik hayata geçtiler ve yerleşik hayata geçen ilk Türk devleti oldular. Bu durum Türklerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamları üzerinde etkili oldu.</p> <p>* Çinlilerden kâğıt ve matbaayı öğrenerek kitaplar yazdılar. Toprağı ekip biçerek tarım faaliyetlerine başladılar. Saray ve tapınaklar inşa ederek mimari alanda eserler yaptılar.</p> <p>* Uygurlar, edebiyat ve sanat alanında önemli çalışmalarda bulunmuşlardır. İbadetlerini yerine getirebilmek için yaptıkları mabetlere, kütüphaneler kurmuşlardır. O dönemlerde Uygurlarda, posta teşkilatı ve vergi sistemleri de mevcuttu.</p>
---	---

Çözelim

1) Uygurlardan günümüze mal edinme, satış protokolü, ipotek senedi, ortaklık kurma, evlatlık verme, iş sözleşmesi, vasiyetname, vakıfname gibi hukuki konuları kapsayan belgeler kalmıştır.

Buna göre Uygurlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ekonomik yaşam yasalarla düzenlenmiştir.
- B) Zamanlarına göre çok ileri ve uygar bir toplumdurlar.
- C) Çin'den ipek ve tarım ürünleri almış, canlı hayvan ihraç etmişlerdir.
- D) Yönetim anlayışlarında hukuki düzenlemelerin önemli bir yeri vardır.

(SBS 2008)

3) Mani dini, et yemeyi ve canlılara zarar vermeyi yasaklıyordu.

Buna göre Uygurların Mani dinine girmelerinin, onların aşağıdaki hangi alanda zaafa uğramasına yol açtığı söylenebilir?

- A) Tarımsal
- B) Askeri
- C) Ticari
- D) Sosyal

2) Uygur ülkesi ile Çin arasında sayıları altmış sekize ulaşan gümrük kapıları açılmış, bu kapılara atlarla gıda maddeleri getirilmiştir. Satılan mal üzerinden gümrük vergisi alınması bir düzene bağlanmıştır.

Bu bilgiye göre Uygurlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Uygur ekonomisinde ticaretin büyük bir payı olmuştur.
- B) Çin kültürü ve inançları Uygurları derinden etkilemiştir.
- C) Uygurlar her zaman Çinlilerle barış içinde yaşamışlardır.
- D) Çinliler Uygurlara canlı hayvan ve ipek satmışlardır.

(DPY 2018)

4) Uygurlar; Hunlar ve Kök Türklerden farklı olarak - - - ----

Bu cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanmalıdır?

- A) Yerleşik hayata geçmişlerdir.
- B) Orta Asya'da kurulmuşlardır.
- C) Çin'le ilişki içinde olmuşlardır.
- D) Türk boylarını yönetimleri altında toplamışlardır.

(DPY 2017)

5) Uygurlar, surlarla çevirdikleri şehirlerde saraylar, tapınaklar, evler ve dükkânlar inşa etmişlerdir. Kaynaklarda, başkent Karabalasagun şehrinin demirden yapılmış on iki büyük kapısından söz edilmektedir. Başka bir kaynakta da Uygurların, topraklarından geçen bir nehrin yönünü değiştirerek kanallarla bahçelerini ve tarlalarını suladıkları, buralarda her türlü tahılı yetiştirdikleri anlatılmaktadır.

Verilen parçadan Uygurlarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangileri çıkarılabilir?

- I- Yerleşik yaşam sürmüşlerdir.
- II- Mimari alanda gelişmişlerdir.
- III- Yaşamlarında tarım önemli bir yer tutmaktadır.
- IV- Doğal şartlara boyun eğmişlerdir.

- A) I ve III
- B) II ve IV
- C) I, II ve III
- D) I, II, III ve IV

(DPY 2014)

SIRA SİZDE

1

Uygurların kendisinden önceki Türk devletleri ile benzer ve farklı yönleri nelerdir? Açıklayınız.

SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

SOSYAL BİLGİLER

(İslamiyet'in Doğuşu)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Hiz. Muhammed (s.a.v), sekiz yaşındayken dedesi Abdulmuttalip'i kaybedince amcası Ebu Talip'in himayesinde büyüdü.		
2	Ticaretle uğraşan Hiz. Muhammed (s.a.v) 40 yaşına geldiğinde Hiz. Hatice ile evlendi.		
3	İslam davetine ilk uyanlar Hiz. Hatice, Hiz. Ebubekir, Hiz. Ali ve Hiz. Zeyd bin Hârise'dir.		
4	Putperestlik, falcılık ve büyücülük gibi yanlış inançlardan dolayı İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'ndaki bu döneme Cahiliye Dönemi denmiştir.		
5	İslamiyet öncesinde güçlünün sözünün geçtiği, sosyal hayatta eşitliğin hâkim olduğu bir Arabistan vardı.		

.....Boşluk Doldurma.....

Muhammed-ül Emin / Putları / Hicaz / Hicret / Hira /

1	Hiz. Muhammed (s.a.v) 20 Nisan 571 tarihinde Arap Yarımadası'nın ..... diye adlandırılan bölgesinin Mekke şehrinde doğdu.
2	Peygamber olmadan önce de çevresindekiler tarafından sevilen ve güvenilen Hiz. Muhammed (s.a.v)'e ..... (Güvenilir Muhammed) denirdi.
3	Hiz. Muhammed (s.a.v) ..... Mağarası'ndayken vahiy meleği Cebrail (a.s.) aracılığıyla kendisine ilk vahiy geldi.
4	Kâbe'deki ..... ziyarette gelenlerden para kazanan Mekke'nin ileri gelenleri İslamiyet'in yayılmasına engel olmaya çalıştı.
5	Mekkeli müşriklerin yaptıkları baskılar dayanılmaz bir hâle gelince Hiz. Muhammed (s.a.v) ve Müslümanlar Medine'ye .....(göç) etti (622).

! Unutmayalım !

1	İslamiyet Öncesi Arap Yaramadası Araplar kabileler hâlinde yaşarlardı. Arap Yarımadası'nda siyasi birlik yoktu. Her kabile kendisini diğerlerinden üstün görür ve aralarındaki kan davalarından dolayı sürekli mücadele ederlerdi. Kabilelerin başında şeyh adı verilen yöneticiler bulunurdu. Mekke'nin yönetimi Kureyş kabilesinin elindeydi. Bu kabile şehrin siyasi ve dinî hayatını düzenlerdi. Kız çocuklarına değer verilmez, köleleştirilen insanlar bir eşya gibi alınıp satılırdı. Putperestlik, falcılık ve büyücülük yaygındı.
---	--

Çözelim

1) İslamiyet'ten önce Arapların büyük çoğunluğu putlara tapardı. Her Arap kabilesinin kendine ait putları bulunmaktaydı. Arap kabileleri önemli ve ortak sayılan putlarını Kâbe'ye koyardı. Bu nedenle Kâbe, İslamiyet öncesinde de Araplar için kutsal sayılmaktaydı. Araplar, yılın belli bir döneminde Mekke'ye gelerek Kâbe'yi ziyaret ederdi. Puta tapmanın dışında insanların bir kısmı da Musevilik, Hristiyanlık ve Mecusilik dinlerine inanmaktaydı.

Buna göre İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'nın durumu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İnsanlar çeşitli dinlere inanmışlardır.
- B) İslamiyetten sonra Araplar Kabe'yi kutsal kabul etmişlerdir.
- C) Araplar rasında putperestlik yaygındır.
- D) Her Arap kabilesinin kendisine ait bir putu vardı.

2) Arap Yarımadası'nda insanlar genelde yerleşik bir hayat sürerdi. Şehirlerde yaşayan insanlar tarım ve ticaretle uğraşır. Göçebe hayat süren insanlara ise bedevi adı verilirdi. Bedeviler hayvancılıkla uğraşır. Bu dönemde Arap Yarımadası'nda ailelerde erkekler söz sahibiydi. Kadınların hakları yoktu. Erkek çocukları önemliyken kız çocuklarına değer verilmezdi. İslamiyet öncesi dönemde kabileler arasında kan davaları yaygındı. Halk genel olarak hürler ve köleler olarak ikiye ayrılırdı. İçki ve kumar gibi kötü alışkanlıklar toplumda yaygındı. İslamiyet öncesi bu dönem Cahiliye (Bilgisizlik) Devri olarak da adlandırılmaktadır. İslamiyet öncesi dönemde Arap Yarımadası'nda edebiyat, şiir ve hitabet gelişmişti. Ticaret yapmak ve eğlenmek için düzenlenen panayırarda şiir ve hitabet yarışmaları yapılırdı. Beğenilen şiirler Kâbe duvarına asılırdı.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi İslamiyet Öncesi Arap Yarımadası'nın özellikleri arasında yer almaz?

- A) Kadınların hakları yoktu ve kız çocuklarına değer verilmezdi.
- B) Toplumsal sınıf ayrımı vardı.
- C) Edebiyata, şiire önem verilmezdi.
- D) Çeşitli ekonomik faaliyetler yapılırdı.

3) Aşağıdakilerden hangisi “Hz. Muhammed'in 622 yılında Mekke'den Medine'ye hicret etme” nedenleri arasındadır?

- A) Mekke'de can güvenliğinin tehdit edilmesi
- B) Medine'ye gidip devlet başkanı olmak istemesi
- C) Medine'de sadece müslümanların yaşıyor olması
- D) Medine şehrinde ticaretin canlı olması

(MEB KAZANIM KAVRAMA TESTİ)

SIRA SİZDE

1

İslamiyet'ten önce Arap Yarımadası'nın özellikleri nelerdir? Bu özellikleri İslamiyet'e uygunluk açısından değerlendiriniz.

SB.6.2.2. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.

SOSYAL BİLGİLER

(İslamiyet'in Doğuşu ve Yayılışı)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	İslamiyet'in gelmesiyle beraber Mekke'de Müslümanlar ve müşrikler olmak üzere iki ayrı grup oluşmaya başladı.		
2	Mekke'nin fethi ile Kâbe, putlardan temizlendi. İslamiyet'in önündeki en önemli engel ortadan kalktı, İslamiyet Arap Yarımadası'nda hızla yayıldı.		
3	Bedir savaşı'nda ele geçirilen esirlerin, Müslümanlara okuma yazma öğretme şartı ile serbest bırakılması eğitime önem verildiğinin kanıtıdır.		
4	Müslümanlar müşriklerin baskısından kurtulmak, İslamiyet'i daha rahat yaşamak ve yaymak amacıyla 622 yılında Mekke'ye göç ettiler.		
5	Hicret eden Müslümanlara Ensar, hicret edenlere yardım eden Müslümanlara da Muhacir denir.		

.....Boşluk Doldurma.....

Hudeybiye / Hendekleri / Uhud / Veda / Bedir /

1	Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında ilk savaş olan ..... savaşı yapıldı ve bu savaşı Müslümanlar kazandı.
2	Peygamber Efendimiz'in ..... Dağı'na yerleştirdiği okçuların savaşın kazanıldığını düşünerek yerlerini terk etmeleri büyük kayıplara sebep oldu.
3	Müslümanları tamamen ortadan kaldırmak için büyük bir kuvvet toplayan müşrikler Medine'nin etrafına kazılan .....geçemeyince Mekke'ye geri döndüler.
4	628 yılında Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar arasında ..... Antlaşması yapıldı. Böylece Müşrikler Müslümanların varlığını resmen tanımış oldular.
5	Hz. Muhammed (s.a.v.) 632 yılında ..... Haccı'nı yaptıktan sonra vefat etti.

! Unutmayalım !

1	<p><u>İslamiyet'in zamanla yayılmaya başlaması neden Kureyşlilerin tepkisini çekti?</u></p> <p>İslamiyet puta tapmayı yasaklayarak Allah inancını getiriyordu. Kâbe'de bulunan putlar Kureyşliler için büyük bir gelir kaynağıydı. Kâbe yönetimi ellerinde olduğu için diğer kabilelere üstünlük sağlamışlardı. İslamiyet'in ortaya çıkışı onların çıkarlarını zedeliyordu. Ayrıca İslamiyet tüm insanları eşit olarak görüyor ve köleliği yasaklıyordu.</p>
---	---

Çözelim

1) Medine Sözleşmesi'nin "Müslüman ve Yahudi topluluklar barış içerisinde yaşayacaklardır ve inançlarını yaşamakta serbest olacaklardır." **maddesinde aşağıdaki temel hak ve özgürlüklerden hangisi korunmaya çalışılmıştır?**

- A) Mülkiyet hakkı
- B) Eğitim hakkı
- C) Din ve vicdan hürriyeti
- D) Seyahat hürriyeti

(DPY 2019)

3) Hz. Muhammed, Veda Hutbesi'nde insanlara; "Kimse başkasının suçundan dolayı sorumlu tutulamaz." diye öğütte bulunmuştur.
Bu öğüt ile aşağıdakilerden hangisine vurgu yapılmıştır?

- A) Suçun şahsiliğine
- B) Düşünce özgürlüğüne
- C) Yargının bağımsızlığına
- D) Mülkiyet dokunulmazlığına

(DPY 2014)

- 2) 1. Mekke'nin fethi
2. Hudeybiye Antlaşması
3. Bedir Savaşı
4. Hicret

Numaralanmış olaylar, oluş sırasına göre aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) 4 - 3 - 2 - 1
- B) 2 - 1 - 4 - 3
- C) 3 - 2 - 1 - 4
- D) 1 - 4 - 3 - 2

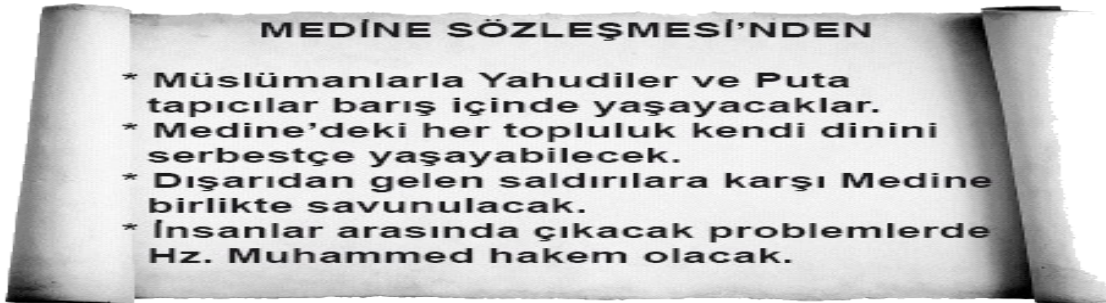
(DPY 2017)

4) **Aşağıdaki gelişmelerden hangileri Hz. Muhammed Dönemi'ne aittir?**

- I- Hicret
- II- İran'ın fethi
- III- Bedir Savaşı
- IV- Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılması

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve IV
- D) I ve III

(DPY 2012)

Medine'ye hicretten sonra imzalanan yukarıdaki sözleşme, Hz. Muhammed'in en çok hangi özelliğinin sonucudur?

- A) Toplumsal barışa verdiği önemin
- B) Müslümanlar arasında kardeşliğe verdiği önemin
- C) İnsanların can ve mal güvenliğini koruma isteğinin
- D) İnsanlar arasındaki anlaşmazlıkları çözüme kavuşturma yeteneğinin

(SBS 2009)

SIRA SİZDE

1

İslamiyet'in yayılmaya başlaması Kureyş kabilesinin tepkisini neden çekmiştir?

SB.6.2.2. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.

SOSYAL BİLGİLER

(Dört Halife, Emevi ve Abbasiler Dönemi)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Hiz. Muhammed (s.a.v) ile olan ilişkilerindeki sadakatinden dolayı "siddik" unvanını alan Hiz. Ömer ilk halifedir.		
2	Merhametiyle tanınan Hiz.Osman Dönemi'nde ilk defa donanma kuruldu. Fetihlere devam edildi; Kıbrıs, Libya, Tunus ve Horasan alındı.		
3	Hiz. Ali Hicri takvimi kabul etmiş, Arabistan dışında Suriye, Filistin, Mısır, İran'ı fethedip buralarda Müslümanlığın yayılmasını sağlamıştır.		
4	Emeviler, aşırı Arap millîyetçisi bir politika izlediler. Bu anlayış Türklerin Müslüman olmasını geciktirmiş ve devletin yıkılmasını hızlandırmıştır		
5	Türkler, askerî yeteneklerinden dolayı Abbasi ordusunda önemli görevler üstlendi ve Abbasiler, Türklere özel olarak "Samarra" adlı şehri kurdu.		

.....Boşluk Doldurma.....

Hiz. Ebubekir / Hiz. Osman / Halife / Hiz. Ömer / Hiz. Ali'nin /

1	Hiz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve İslam dininin koruyuculuğunu yapmakla görevli kişiye ..... unvanı verildi.
2	..... yaşanan iç karışıklıkları bastırarak, birlik ve beraberliği sağlayarak devlet otoritesini yeniden tesis etmiş ve Kur'an-ı Kerim'i kitap hâline getirmiştir.
3	.....adaletli yönetimiyle meşhurdur. Divan teşkilatını kurmuştur. Devletin geniş sınırlara ulaşmasından dolayı da illere valiler ve kadılar atamıştır.
4	..... döneminde İslamiyet'in geniş sınırlara yayılması ile Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak bu bölgelere gönderilmiştir.
5	Emevi soyundan gelenler .....halifeliğini tanımadılar. Ortaya çıkan bu karışıklıklar ve kavgalar sonucu Hiz. Ali şehit edildi. Dört Halife Dönemi sona erdi.

! Unutmayalım !

1	Emevilerle birlikte Halifelik babadan oğula geçerek saltanata dönüştü. Emeviler Dönemi'nde çok hızlı fetihler gerçekleşti. Atlas Okyanusu'ndan Türkistan'a kadar geniş bir alan fethedildi. Anadolu ve Kafkasya'ya seferler düzenlendi. Emeviler Tarık Bin Ziyad komutasında Cebeli Tarık Boğazı'nı geçip İspanya'yı fethetti ve bölgede Endülüs Emevi Devleti'ni kurdu. (756-1031).
2	Abbasilerin, Emevilerin aksine Arap milliyetçiliği yapmamaları, Türkler dâhil birçok milletin Müslüman olmasını sağlamıştır. Abbasilerin Çinlilerle yaptığı Talas Savaşı'nda Türklerin Abbasileri desteklemeleri, Türklerin Müslüman olmasını hızlandıran bir gelişme olmuştur. Eğitim, bilim ve ticarete önem verdiler.

Çözelim

1) Dört Halife Döneminde bütün Müslümanlar eşit kabul edildiği hâlde Emeviler döneminde Araplar, Arap olmayan Müslümanlardan üstün tutulmuştur. Bu durumun;

- I. İslamiyet'in yayılmasının hızlanması
- II. Siyasi ve toplumsal sorunların çıkması
- III. Türklerin İslamiyet'i kabul etmesini zorlaştırması

sonuçlarından hangilerine yol açtığı savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) II ve III
- C) I ve II
- D) I, II ve III

3) Abbasilerde Beytül Hikme'nin kuruluş amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Askerî faaliyetleri denetlemek
- B) Bilimsel araştırmalar yapmak
- C) Büyük davalara bakmak
- D) Ulaşımı geliştirmek

(DPY 2020)

2) İslam Devleti'nde değişik dönemlerde gerçekleştirilen;

- I. Vezirlik kurumunun oluşturulması
  - II. Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılarak eyalet merkezlerine gönderilmesi
  - III. Divan teşkilatının kurulması
- durumlarından hangilerinin doğrudan idari alanla ilgili gelişmeler olduğu söylenebilir?**

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) I, II ve III

4) Hz. Ömer Dönemi'nde sınırların genişlemesinden dolayı ülke illere ayrılmış ve bu illere valiler atanmıştır.

Bu uygulamanın temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Devlet yönetimini kolaylaştırmak
- B) Ordunun güçlenmesini sağlamak
- C) Tarımsal üretimi yaygınlaştırmak
- D) Hazine gelirlerini artırmak

(DPY 2020)

Hz. Osman Dönemi'nde;

- Kıbrıs, Bizans'tan alındı.
- Halkının bir bölümü Türk olan Horasan bölgesinin fethine başlandı.
- Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak önemli şehirlere gönderildi.

Bu bilgilere göre, Hz. Osman Dönemi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İslam donanması kurulmuştur.
- B) İslam Devleti'nin sınırları genişlemiştir.
- C) Müslümanlar Akdeniz'e hâkim olmuştur.
- D) İslamiyet, Arap Yarımadası'nın dışında yayılmaya başlamıştır.

(DPY 2014)

SIRA SİZDE

1

Dört Halife Dönemi'nde İslamiyet neden hızla yayılmaya devam etmiştir? Bu yayılmanın hangi siyasi ve kültürel değişimleri beraberinde getirdiğini açıklayınız

2

Endülüs Emevileri ve Abbasiler zamanındaki eğitim, bilim, kültür ve sanat alanındaki gelişmeleri araştırınız.

SB.6.2.2. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.

SOSYAL BİLGİLER

(İslamiyet ve Türkler)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda değişimler meydana geldi.		
2	Türkler İslamiyet'in kabulünden sonra göçebe yaşam tarzından yerleşik hayata geçtiler. Şehirler kurup tarım ve ticaretle uğraşmaya başladılar.		
3	Türkler, İslam dünyasındaki iç çekişme ve kargaşa ortamına son vererek Müslümanları halifenin etrafında birleştirdiler.		
4	İslamiyet'in etkisiyle Türkler arasında kültürel değişimler hız kazandı. Dil, edebiyat ve sanat alanında yeni çalışmalar ortaya konuldu.		
5	İslamiyet öncesi dönemde önemli bir sanat dalı olan heykel sanatı İslamiyet'in etkisiyle daha fazla gelişmiş ve ilerlemiştir.		

.....Boşluk Doldurma.....

Medreseler / Cihad / Dini / Samarra / Talas /

1	Abbasiler ..... Savaşı'nda Türklerin desteği ile büyük bir zafer kazanmıştır. Bu savaştan sonra Araplar ve Türkler arasında dostluk ve iyi ilişkiler gelişmiştir.
2	Abbasiler, Türklerle ordu ve yönetimde önemli görevler verdi ve halife Mutasım, Bağdat yakınlarında sadece Türklerin yaşaması için .....şehrini kurdurdu.
3	Türkler İslamiyet'in kabulünden sonra gaza ve ..... anlayışını benimsediler ve İslam uğruna fetihlerde bulunarak İslam dünyasının koruyuculuğunu üstlendiler.
4	İslamiyet ile beraber kutlamaya başladığımız .....bayramlar Türk kültürünü zenginleştirdi, toplum yapısını güçlendirdi ve birlik ve beraberliğimizi artırdı.
5	Türkler İslamiyet'in kabulü ile bilim merkezleri olan .....inşa ettiler.

Unutmayalım

1	Talas Savaşı'ndan sonra Türkler İslam dinini yakından tanımıştır. Türkistan'da İslamiyet'in yayılmasıyla Batı Türkistan Çin egemenliğine girmekten kurtulmuş ve Türk-İslam tarihi başlamıştır. Bununla birlikte Müslümanlar kâğıt, matbaa, barut, pusula vb. buluşları Çinlilerden öğrenerek dünyaya yayılmasına aracılık etmişlerdir.
	Türklerin Müslüman olmasını kolaylaştıran nedenler: 1) Abbasilerin eşitlikçi ve anlayışlı politikası 2) Gök Tanrı inancı ile İslamiyet'teki Allah inancının benzerliği 3) Türklerdeki cennet-cehennem ve ölümden sonraki hayata inanışın, İslamiyet'teki ahiret inancına uyması 5) Türklerdeki dünyaya hâkim olma düşüncesi, İslamiyet'teki cihat anlayışına benzemesi 6) Türklerdeki kurban kesmenin İslamiyet'te de olması 7) Türklerde yasak olan hırsızlık, yalan söyleme, zina vb. olumsuz davranışların İslam dininde de haram sayılması 8) Ticaretle uğraşan Türklerin, ticaret yolları üzerindeki Müslüman tüccarlarla etkileşim içerisinde olması

Çözelim

1) İlk Müslüman Türk devletleri, İslam öncesi dönemde olduğu gibi hayvancılık, tarım ve madencilikle beraber ticarete de önem vermişlerdir. Ticaretin canlanması ve güvenliği için Ribat adıyla ilk kervansarayları ve Bimarhane adı verilen ilk hastaneleri Karahanlılar yapmıştır.

Buna göre İlk Müslüman Türk Devletleri ile ilgili olarak;

- I- Ticarete önem vermişlerdir,
- II- Sağlık alanında çalışmalar yapmışlardır,
- III- İslamiyet'in kabulü ile hayvancılık yerine tarıma yönelmişlerdir.

Gibi durumlardan hangisi ya da hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) Yalnız III
- D) I, II ve III

(DPY 2020)

2) Karahanlılar döneminde;

İslamiyet resmî din, Türkçe resmî dil olarak benimsenmiş, Kaşgarlı Mahmut, Divan-ü Lügati't Türk adlı eserini yazmış, Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig adlı eserini Karahanlı hükümdarı Tabgaç Buğra Han'a sunmuştur.

Bu bilgilere göre Karahanlılarla ilgili olarak varılabilecek ortak yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karahanlılar Döneminde yazılan Divan-ü Lügati't-Türk, millî kültürümüzün temel eserlerinden biridir.
- B) Türk-İslam kültürünün temelleri Karahanlılar döneminde atılmıştır.
- C) Karahanlılar Türkçeyi resmî dil olarak benimseyen Türk devletlerindendir.
- D) Karahanlılar ilk Müslüman Türk devletidir.

4) “Yönetici; akıllı, bilgili ve adil olmalıdır. Cesur ve tedbirli davranmalıdır. Halkını ve ülkesini koruyabilmesi için iyi, merhametli, gözü tok, sabırlı, alçak gönüllü, şefkatli, sakın tabiatlı ve yumuşak huylu olmalıdır. Yönetici adaletle iş görmelidir.”

“Kutadgu Bilig” adlı eserinde, hükümdara bu şekilde öğüt veren Türk büyüğü, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yunus Emre
- B) Ahmet Yesevî
- C) Kaşgarlı Mahmut
- D) Yusuf Has Hacib

(DPY 2014)

SIRA SİZDE

1	Türklerin İslamiyet'i kabul etmesi ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda ne gibi değişimler meydana gelmiştir? Bu değişimlerin Türklerin yaşamları üzerindeki etkileri nelerdir?
2	Karahanlıların İslam dinini resmî din olarak ilan etmesinin, Türk-İslam tarihi açısından önemini açıklayınız.

SB.6.2.3. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	İslamiyet'in kabulünden sonra da askerliğe önem vermeye devam eden Türkler hiçbir zaman ordu-millet bilincini kaybetmemiştir.		
2	Karahanlılar ordu yapılanmasında onlu sisteme devam etmiş, Türk olmayanlara orduda yer vermemiştir.		
3	İslam dini, Gazneliler aracılığıyla Orta Asya'ya, Karahanlılar aracılığıyla Hindistan'a kadar yayılmıştır.		
4	İslamiyetin kabulü ile Türk-İslam devletlerinde İslami hukuk kuralları olan Şer'i Hukuk kuralları uygulanmaya başlanmıştır.		
5	Eskiden devlet işleri divanda görüşülürken İslamiyet ile beraber devlet işleri kurultayda görüşülmeye başlamıştır.		

.....Boşluk Doldurma.....

Mahmut / Abbasi / Gaznelilerin / Mimari / Karahanlılar

1	.....Karahanlıların aksine ordu teşkilatlarında yabancı askerlere görev vermeleri, devletin kısa sürede yıkılmasına neden olmuştur.
2	Türkler, İslamiyet'in kabulü ile şehir hayatına uyum sağlamışlardır. Bu durum .....alandaki gelişmelere katkı sağlamıştır.
3	..... halifesi kendisini baskıdan kurtaran Gazneli Mahmut'a "sultan" unvanını verdi. Böylece sultan unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı Gazneli Mahmut oldu.
4	Milliyetçi bir devlet özelliği taşıyan..... Türkçeyi resmî dil olarak kabul ettiler. Türk-İslam tarihindeki ilk medrese, ilk vakıf ve ilk posta teşkilatını kurdular.
5	Dîvânü lugâti't-Türk, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla Kâşgarlı ..... tarafından yazılmış bir sözlük olup Türk tarihinin zengin bilgi kaynaklarından biridir.

! Unutmayalım !

1	Türkler kendi zengin kültür ve medeniyetlerini İslamiyet ile harmanlayarak Türk-İslam medeniyetini oluşturdular. Edebiyat alanında ilk Türk-İslam eserleri Karahanlılar döneminde yazıldı. Kutadgu Bilig, Dîvânü lugâti't-Türk, Atabetül Hakayık ve Divan-ı Hikmet bunlara örnektir.
2	Karahanlılar, İslamiyet'i resmî din olarak benimsemiş ancak devlet yönetiminde İslamiyet öncesi döneme ait Kut, devletin hanedanın ortak malı sayılması, ikili yönetim vb. anlayışları devam ettirmişlerdir. Eskiden olduğu gibi hükümdarlara "han, hakan, kağan" denilmiş, Gaznelilerle birlikte hükümdara "sultan" unvanı verilmiştir. Sonraki Türk hükümdarları bunun yanında hünkâr, hüdavendigâr, gıyaseddin vb. unvanlar kullanmışlardır.

Çözelim

1) Abbasiler Dönemi'nde İslamiyet, Türkler arasında hızlı bir şekilde yayılma olanağı bulmuştur.

Bu durumun oluşmasında;

- I. Talas Savaşı'nda Türklerin Abbasilere yardım etmeleri,
- II. İki toplumun birbiri ile iyi ilişkiler içinde olmaları,
- III. Abbasilerin hoşgörülü bir siyaset izlemeleri

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

(MEB KAZANIM KAVRAMA TESTİ)

3) Türklerin İslamiyet'i kabulü ile meydana gelen değişiklikler arasında;

- I- Cami, mescit, medrese gibi mimari eserler yapılmaya başlanmıştır,
  - II- İslamiyetin etkisi ile Türklerde İslami isimler yaygınlaşmaya başlamıştır,
  - III- Hükümdarlar han, hakan, kağan gibi ünvanlar kullanmaya başlamışlardır
- gibi durumlardan hangisi ya da hangileri gösterilemez?**

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) Yalnız III
- D) II ve III

2) İlk Türk-İslam devletleri eğitim ve bilimin gelişmesi için gayret göstermişlerdi. Hükümdarlar, bilim insanlarını desteklemiş, bilimsel çalışmalarında onlara her türlü imkânı sunmuşlardır. Gazne hükümdarı Sultan Mahmut'un bilim insanı Birûni için kullandığı "sarayımın en değerli hazinesi" ifadesi bu durumun en güzel örneğidir. Bu dönemin iki ünlü âlimi İbni Sina ve Biruni'nin eserleri Doğu'da ve Batı'da yüzlerce yıl ders kitabı olarak okutulmuştur.

Metne göre ilk Türk-İslam devletleri aşağıdaki alanlardan hangisine önem vermiştir?

- A) Bilim
- B) Ticaret
- C) Ordu
- D) Yönetim

4) Aşağıdakilerden hangisi Türklerin İslamiyet'i kabulünü kolaylaştıran etkenlerden biri değildir?

- A) Ahlak kurallarının İslamiyet ile olan benzerliği
- B) Türklerin bilimsel faaliyetlerle ilgilenmeleri
- C) Gök Tanrı inancı ile İslamiyet arasındaki benzerlik
- D) İslamiyet'in hoşgörülü bir din olması

(MEB KAZANIM KAVRAMA TESTİ)

5) Türkler İslamiyet'i kabul ettikten sonra;

- Karahanlı hükümdarı Satuk Buğra Han Müslüman olmuş ve Abdülkerim adını almıştır.
- Gazneli Mahmud, Abbasi Halifesi adına hutbe okutmuş ve Türk hükümdarları arasında "Sultan" unvanını kullanan ilk hükümdar olmuştur.
- Selçuklu Sultanı Alparslan ve Melikşah Dönemi'nde vezirlik yapan Nizamülmülk'ün çalışmalarıyla Nizamiye Medreseleri kurulmuştur.

Buna göre,

- I. Yeni eğitim kurumları açılmıştır.
- II. Türkler İslam dünyasının dini lideri olmuştur.
- III. Hükümdarlar İslami isim ve unvanlar almıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

(MEB BECERİ TEMELLİ SORULAR)

SIRA SİZDE

1

Türklerin İslamiyet'e girmesinde etkili olan ana faktörler nelerdir? Açıklayınız.

SB.6.2.3. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Anadolu'yu tanıma, bölgeye İslam dinini yayma ve Anadolu'yu yurt edinme amaçlı akınlar yapan Çağrı Bey'dir.		
2	Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da İkinci Beylikler Dönemi başladı.		
3	Tuğrul Bey, Abbasi Halifesi'ni Anadolu'da Bizans, Mısır'da ise Fâtımî baskısından kurtararak İslam dünyasının koruyuculuğunu üstlendi.		
4	Malazgirt Savaşı ile Anadolu'nun kapıları Türklere tamamen açıldı. Anadolu Türk yurdu olmaya başladı ve Türkiye Tarihi başladı.		
5	Alparslan Dönemi, sınırların Orta Asya'dan Marmara ve Ege Denizi'ne, Aral Gölü'nden Umman Denizi'ne kadar genişlediği en parlak ve güçlü dönemdir.		

.....Boşluk Doldurma.....

Tuğrul / Dandanakan / Pasinler / Katvan / Malazgirt

1	.....Savaşı'nda Selçuklular Gaznelileri yenmiş ve Tuğrul Bey, sultan unvanıyla hükümdar ilan edilerek Büyük Selçuklu Devleti resmen kurulmuştur. (1040)
2	Bizans ile yapılan ilk büyük savaş olan ..... Savaşı ile Anadolu'nun kapısı aralandı, Bizans'ın direnci kırıldı ve Anadolu'nun fethi için önemli bir adım atıldı.
3	Abbasi Halifesi, ... Bey'e Doğu'nun ve Batı'nın koruyucusu unvanını verdi.
4	.....Savaşı Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması açısından bir dönüm noktası olmuş ve bu savaştan sonra Türkiye Tarihi başlamıştır.
5	.....Savaşı'nda Karahitaylara yenilen Büyük Selçuklu yıkılma sürecine girdi.

! Unutmayalım !

1	Anadolu'nun tarih boyunca uygarlıklar ve devletler tarafından yerleşim yeri olarak tercih edilmesinin sebepleri şunlardır: 1) Topraklarının verimli olmasından dolayı tarım ve hayvancılık yapmaya elverişli olması 2) İklim koşullarının yaşam için uygun olması 3) Su ve maden kaynaklarının fazla olması 4) Ticaret ve göç yolları üzerinde bulunması 5) Coğrafi şartların savunmaya uygun olması
2	Bir Devre Damga Vuran Devlet Adamı (Nizâmülmülk): Dandanakan Savaşı'ndan sonra Selçuklu Devleti'nin hizmetine giren Nizâmülmülk, Selçuklu Sultanları Alparslan ve Melikşah Dönemi'nde görev yapmıştır. Nizâmülmülk, Sultan Alparslan'ın vefatıyla Melikşah'ın tahta geçmesinde, düzen ve asayişin korunmasında ve devletin en parlak dönemini yaşamasında etkili olmuştur. Selçuklu veziri Nizâmülmülk, XI. yüzyılın ikinci yarısında kendi adını taşıyan Nizamiye Medreseleri'ni kurmuştur. Medreseler gerek kuruluşu gerekse yetiştirdiği ilim adamlarıyla büyük öneme sahiptir. Medreselerde İslami ilimler ve pozitif bilimler okutulmuştur.

Çözelim

1) Tuğrul Bey: Yaptığım fetih ve gazalarla devletimin sınırlarını genişlettim. Ülkeme göç eden Türk boylarının Anadolu'ya yerleşmesini sağladım.

Buna göre Tuğrul Bey'in asıl amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anadolu'da ticareti canlandırmak
- B) Anadolu'yu bilim merkezi hâline getirmek
- C) Abbasi Devleti'ne yardım etmek
- D) Anadolu'nun Türkleşmesini sağlamak

(MEB KAZANIM KAVRAMA TESTİ)

3) 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya Türk akınları hızlanmış, XIII. yy'da Anadolu'da Türklerin egemenliği kesinleşmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'daki bu durumun sonuçları arasında yer almaz?

- A) İskân politikasının uygulanması
- B) Sufi ve düşünürlerin kültürel hayata katkısı
- C) Bizans kültürünün Anadolu'da yayılması
- D) Medrese, şifahane ve kütüphanelerin yapılması

(MEB ÇALIŞMA FASİKÜLLERİ-BARTIN)

2) Türkler Anadolu'ya başlattıkları akınlar nedeniyle, Bizans ile önemli savaşlar yapmak durumunda kalmışlardır. Bu savaşların hepsinde Türkler galip gelerek Anadolu'da hızla ilerlemişlerdir. Türkler ile tek başına mücadele edemeyeceğini anlayan Bizans, Avrupa'dan yardım istemiş ve Haçlı Seferleri başlamıştır.

Haçlı Seferleri'nin başlamasına neden olan savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dandanakan
- B) Malazgirt
- C) Pasinler Savaşı
- D) Miryakefalon

(MEB ÇALIŞMA FASİKÜLLERİ-BARTIN)

4) "Türklerin Anadolu'yu yurt edinmesinde,

- I. Anadolu'da güçlü bir devletin olmaması,
- II. Anadolu'da su kaynaklarının bol olması,
- III. Anadolu'daki iklim koşullarının uygun olması

özelliklerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

(MEB ÇALIŞMA FASİKÜLLERİ-KARABÜK)

SIRA SİZDE

1) Büyük Selçuklu Devleti'nin batı yönünde yaptığı fetihler Anadolu'nun Türkleşmesini nasıl etkilemiş olabilir?

Bilgi Notu:

"Turan Taktiği" olarak da bilinen "Hilal Taktiği", savaşta düşmanı çevreleyerek az kuvvetle çok sayıda düşmanı mağlup etmeyi amaçlayan askerî savaş taktiğidir. Savaş alanında merkez, sağ ve sol olmak üzere üç kısma ayrılan ordu önce düşmana saldırır, sonra merkez kısmı kaçargibi geri çekilir, sağ ve sol kanatlar da düşmanı sararak çember içine alır ve imha ederdi.

SB.6.2.4. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Türkiye Selçuklu Devleti, Anadolu'daki diğer beyliklerle mücadele edip topraklarını genişletmiş ve Anadolu'nun hâkimiyetini ele geçirmiştir.		
2	Çaka Bey, ilk Türk donanmasını kuran ve ilk deniz komutanı olarak kabul edilen Türk beyidir.		
3	Kutalmışoğlu Süleyman Şah, 1075'te İznik'i ele geçirdi ve 1077 yılında da İznik'i başkent yaparak Büyük Selçuklu Devleti'ni resmen kurdu.		
4	Yassı Çemen Savaşı'nda Cellaeddin Harzemşah yenildi ve sonrasında Harzemşah Devleti yıkıldı. Türkiye Selçuklu Devleti Moğollarla komşu oldu.		
5	Kösedağ Savaşı sonunda Türkiye Selçuklu Devleti yıkılış sürecine girdi, Anadolu'daki siyasi birlik bozuldu ve İkinci Beylikler Dönemi başladı.		

.....Boşluk Doldurma.....

Çaka Beyliği/ Mengücekliler/ Saltuklular/ Artuklular /Danışmentliler

1	Erzurum çevresinde kurulan.....Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliğidir. Ermeni ve Gürcülere karşı Anadolu'yu korudular. Mama Hatun Külliyesi'ni yaptılar.
2	Sivas, Tokat, Niksar çevresinde kurulan..... Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin en güçlüsüdür. Yağlıbasan Medresesi Anadolu'daki ilk medresedir.
3	Erzincan ve çevresinde kurulan ..... Gürcü ve Rumlara karşı mücadele ettiler. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası bu dönemden kalan en önemli eserdir.
4	.....Harput, Diyarbakır, Mardin ve çevresinde kurulmuştur. Üç kola ayrılan beylikten kalan eserler Malabadi Köprüsü ve Diyarbakır Ulu Camidir.
5	İzmir ve çevresinde kurulan..... Denizcilikle uğraşan ilk beyliktir.

Unutmayalım

1	Miryokefalon Savaşı: Bizans, Türkleri Anadolu'dan atmak amacıyla yeniden harekete geçti. Hazırladığı büyük ordu ile Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan yönetimindeki Türk ordusu, Miryokefalon'da mücadele etti. Miryokefalon Savaşı'nda (1176) zafere ulaşan Türklerin Anadolu'daki hâkimiyetleri kesinleşirken Bizans'ın Anadolu'yu alma ümidi sona erdi. Bizans'ın savunmaya, Türklerin taarruza geçtiği zaferin ardından Avrupalılar artık Anadolu'ya Türkiye demeye başladı.
2	Anadolu'yu imar eden beylikler, 1)Türk-İslam kültürünü Anadolu'ya taşımışlar ve yaptıkları mimari eserlerle Anadolu'nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına katkıda bulunmuşlardır. 2) Anadolu'daki küçük yerleşim yerlerini büyük Türk şehirleri hâline getirmişlerdir. 3) Başta Bizans ve Haçlılar olmak üzere Türk yurdunu saldırılara karşı korumuşlardır.

Çözelim

1) Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi'nde görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisinin Anadolu'nun Türkleşmesine katkı sağladığı savunulamaz?

- A) Miryokefalon Savaşı'nın kazanılması
- B) Haçlı Seferleri'ne karşı mücadele edilmesi
- C) Anadolu'daki Türk beyliklerine son verilmesi
- D) Dinî ve sosyal kurumlar inşa edilerek ülkenin imarına çalışılması

(DPY 2016)

2) Alparslan'ın "Beylerim! Anadolu'da nereyi fethederseniz orası sizindir. Fethettiğiniz yerde beyliğinizi kurunuz." sözü üzerine Anadolu'da ilk Türk beylikleri kurulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinden biri değildir?

- A) Danişmentliler
- B) Karesioğulları Beyliği
- C) Saltuklular
- D) Çaka Beyliği

(MEB ÇALIŞMA FASİKÜLLERİ-BARTIN)

3)

Savaş

Sonucu

Pasinler Savaşı -----	Bizans'ın zayıf durumda olduğunun anlaşılması
Malazgirt Savaşı -----	Anadolu kapılarının Türklere açılması
Miryokefalon Savaşı -----	?

Eşleştirme tablosunda “?” ile boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) Anadolu'nun Türk yurdu olduğunun kesinleşmesi
- B) Selçukluların Bizans'ı ilk kez yenilgiye uğratması
- C) Anadolu'ya Türk akınlarının başlaması
- D) Haçlıların yardımı ile Bizans'ın zafer kazanması

(SBS 2011)

SIRA SİZDE

Aşağıda, Anadolu'nun Türk yurdu olma sürecindeki önemli gelişmeler verilmiştir. Bu gelişmeleri okuyunuz ve tabloda bunlarla ilişkili olan savaşları işaretleyiniz.

	Malazgirt	Miryokefalon	Pasinler
Anadolu'yu tanınamızı sağlayan ilk büyük mücadele			
Anadolu'nun kapılarını Türklere açan savaştır.			
Avrupalılar, Anadolu'ya Türkiye demeye başladı.			
Bizans ile Büyük Selçuklu Devleti'nin ilk mücadelesi.			
Türklerin Anadolu'daki hâkimiyeti kesinleşti.			

SB.6.2.4. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.

SOSYAL BİLGİLER

(Haçlı Seferleri'nin Neden ve Sonuçları)

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Haçlı Seferleri görünüşte Kudüs'ü alma amaçlı olsa da gerçekte Avrupa'nın ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî sorunlara çözüm bulmak için başlatılmıştır.		
2	Papanın savaşa katılanların cennete gideceğini söylemesi ve Hristiyanların kutsal saydığı Kudüs'ü alma düşüncesi Haçlı Seferleri'nin siyasi sebebidir.		
3	Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atmak için Avrupa'dan yardım istemesi ve Kralların topraklarını genişletme isteği Haçlı Seferleri'nin siyasi sebebidir.		
4	Müslümanların kontrolündeki İpek ve Baharat yollarının kontrolünü ele geçirme düşüncesi Haçlı Seferleri'nin dini sebebidir.		
5	I. Haçlı Seferi ile İznik'i alan Haçlılar ilerleyişini sürdürerek Antakya, Urfa ve Kudüs'ü de ele geçirmiş ve amaçlarına büyük oranda ulaşmışlardır.		

.....Boşluk Doldurma.....

Latin / Haçlı / Kudüs / Konya / Urfa /

1	Papa II. Urban Hristiyan dünyasına sefer için çağrıda bulunduğu ve Hristiyanların, Müslümanlar üzerine yaptıkları seferlere ..... Seferleri denir.
2	Haçlılar ile İznik'te yapılan savaşta Türkiye Selçukluları mağlup olmuş ve İznik kaybedilmiştir. I. Haçlı Seferi sonunda Selçukluların yeni başkenti ..... olmuştur.
3	.....'nın Müslümanlar tarafından alınması sonucu II. Haçlı Seferi düzenlenmiş ancak Hristiyanlar amaçlarına ulaşamamışlardır.
4	..... Müslümanların eline geçince III. Haçlı Seferi düzenlenmiş ancak Hristiyanlar yine amaçlarına ulaşamamışlardır.
5	IV. Haçlı Seferi Kudüs'ü geri almak için düzenlenmişse de İstanbul'a yönelmişler ve Bizans hanedanını kovarak ..... Krallığı kurmuşlardır.

Unutmayalım

1	Haçlı Seferleri'nin Sonuçları: 1) Din adamlarına ve kiliseye duyulan güven azaldı. (Dini) 2) Avrupalılar barut, pusula, matbaa gibi teknik buluşları öğrendi. (Kültürel) 3) Seferlerde derebeylerin ölmesi nedeniyle derebeylik sistemi zayıfladı. Merkezi krallıklar güçlendi. (Siyasi) 4) Doğu-Batı arasında ticaret arttı, Akdeniz limanları önem kazandı. (Ekonomik) 5) Türklerin Bizans yönünde ilerleyişi yavaşladı. Anadolu'da bazı topraklar kaybedildi. (Siyasi) 6) Bizans'ın siyasi ömrü uzadı. (Siyasi)
---	---

Çözelim

1) Aşağıdakilerden hangisi Haçlı Seferlerinin “siyasi nedenlerinden” biridir?

- A) Müslümanların elindeki kutsal yerleri alma düşüncesi
- B) Avrupalıların Hristiyanlığı yayma amacı
- C) Bizans’ın Türklere karşı Avrupalılardan yardım istemesi
- D) Doğu’nun zenginliklerini ele geçirme arzusu

(DPY 2020)

2) Haçlı Seferlerinin sonucunda matbaa, kağıt, pusula ve barut Avrupa’ya götürülmüştür.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Avrupa’da düşünce, bilim ve sanatta ilerlemeler yaşanmasına
- B) Kilise ve din adamlarına duyulan güvenin artmasına
- C) Merkezi krallıkların güçlerini kaybetmeye başlamasına
- D) Doğu ve Batı arasındaki ticari faaliyetlerin azalmasına

(MEB KAZANIM KAVRAMA TESTİ)

3) XI. ve XIII. Yüzyıllar arasında Hristiyan Avrupalı ülkelerin, İslam ve Türk dünyası üzerine yaklaşık iki yüz yıl boyunca düzenledikleri seferlere Haçlı Seferleri denilmektedir. Aşağıdaki tabloda Haçlı Seferleri’nin neden ve sonuçları verilmiştir.

HAÇLI SEFERLERİNİN NEDENLERİ		HAÇLI SEFERLERİNİN SONUÇLARI	
1	Doğu ülkelerinden gelen ticaret yollarına hakim olma düşüncesi	a	Matbaa, kağıt, pusula ve barut Avrupa'ya götürüldü
2	Bizans'ın Papa'dan yardım istemesi	b	Türkleri Anadolu'dan atma düşüncesi
3	Kutsal yerleri geri alma düşüncesi	c	Merkezi krallıklar güçlendi
4	Doğu ülkelerinin zenginliğini ele geçirme düşüncesi	d	Türklerin İslam dünyasındaki önemi arttı
5	Anadolu'daki Türk akınları yavaşladı	e	Kiliseye duyulan güven azaldı
6	Toprak sahibi olma düşüncesi	f	Doğu-batı ticareti gelişti

Yukarıdaki tabolda Haçlı Seferleri'nin neden ve sonuçları ile ilgili olarak verilen bilgilerden hangi ikisi yer değiştirirse tablodaki bilgiler doğru olur?

- A) 1 - d   B) 4 - f   C) 5 - b   D) 2 - e

SIRA SİZDE

1	Selahaddin Eyyubi'nin hayatı hakkında araştırma yapınız.
2	Bizans imparatorunun Türk akınlarını durdurmak için herhangi bir devlet başkanı yerine din adamından (Papa II. Urban) yardım istemesinin sebepleri neler olabilir?

SB.6.2.4. Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi'nde bilim ve sanata büyük önem verildi.		
2	Caminin etrafında yapılan medrese, şifahane, kütüphane, türbe, hamam ve imaret gibi değişik amaçlara hizmet eden yapılar topluluğuna külliye denir.		
3	Anadolu'nun yurt edinilmesinde mutasavvıflar İslam dininin özünü Anadolu insanına aktararak birliğin ve bütünlüğün korumasında önemli rol oynadılar.		
4	Medreselerde İslami ilimler okutulur ve pozitif bilimlere önem verilmezdi.		
5	Türkiye Selçuklular kervansarayda kalan tüccarların dinlenme, beslenme, sağlık ve temizlik ihtiyaçlarını üç gün boyunca ücretsiz olarak karşılardı.		

.....Boşluk Doldurma.....

Medrese / Kültür / Sigorta / Ahi / Kervansaraylar /

1	Türkiye Selçuklu Devleti'nde başkent Konya olmak üzere Sivas, Kayseri, Amasya ve Mardin gibi şehirlerde birçok ..... ve kütüphane inşa edildi.
2	Türkiye Selçuklularının XII. Yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu'da oluşturdukları güven ortamı, Anadolu'yu ..... ve medeniyet merkezi hâline getirmiştir.
3	Türkiye Selçukluları ticareti canlandırmak için ticaret yollarının güvenliğini sağladılar. Kervanların konaklaması için de ..... yaptırıldılar.
4	Türkiye Selçukluları ticaret yollarında zarara uğrayan tüccarların kayıplarını karşılayarak ilk ..... uygulamasını hayata geçirdiler.
5	Türkler Anadolu'da birçok sosyal ve kültürel teşkilatlar kurmuştur. Bunlardan biri de çeşitli meslek gruplarını bir araya getiren ve bir esnaf teşkilatı olan .....Teşkilatı'dır.

! Unutmayalım !

1	Türkler Anadolu'ya hâkim olmak için Bizans Devleti ile mücadele etti. Yapılan savaşlar nedeniyle Anadolu'da birçok yer tahrip oldu. Türkler, önce kırsal alanlara yerleşerek tarım ve hayvancılıkla uğraştı. Daha sonra tahrip edilen şehirleri onardı ve bu şehirlere yerleşti. Anadolu'da cami, medrese, darüşşifa, bedesten, külliye, imarethane, han, kervansaray, köprü, yol ve saraylar yaparak şehirleri inşa etti. Böylece Türkiye Selçuklu Devleti döneminde gerçekleşen kültürel faaliyetler Anadolu'nun Türkleşme sürecine önemli katkılarda bulundu.
2	Türkiye Selçuklu Devleti, Moğolların baskısından kaçan Türk boylarını Anadolu'ya yerleştirdi. Bu boylara mensup olan Mevlana, Ahi Evran, Yunus Emre ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi kişiler Anadolu'da sosyal, kültürel ve dinî alanda önemli çalışmalar gerçekleştirdi. Türkmenler kısa sürede Anadolu'daki kültürel yapıyı değiştirmiştir. Türkmenlerin yerleştirilmesinde uygulanan iskân politikası, Türkmenlerin yaşam tarzları ve kültürleriyle bölgeyi Türkleştirmesi ve İslamlaştırmasında etkili olmuştur

Çözelim

<p>1) Türkiye Selçuklu Devleti'nde kervansaraylar aşağıdakilerden hangisini geliştirmek amacıyla yapılmıştır?</p> <p>A) Eğitimi B) Ticareti C) Sanatı D) Hukuku (DPY 2020)</p>	<p>2) Aşağıdaki savaşlardan hangisi Türkiye Selçukluları için <u>olumsuz</u> sonuçlar doğurmuştur?</p> <p>A) Köseadağ B) Malazgirt C) Pasinler D) Miryokefalon (DPY 2018)</p>
<p>3) Türkiye Selçukluları Dönemi'nde aşağıdaki şehirlerden hangisinin fethinin ülkenin deniz ticaretinin gelişmesine katkı sağladığı söylenemez?</p> <p>A) Konya B) Samsun C) Alanya D) Sinop (DPY 2015)</p>	<p>4) "Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi'nde Anadolu'da zengin bir ticaret hayatı yaşanmaktaydı." diyen bir öğrenci, bu iddiasına Türkiye Selçuklularından kalma aşağıdaki mimari eserlerden hangisini kanıt gösterebilir?</p> <p>A) Camileri B) Hamamları C) Türbeleri D) Kervansarayları (DPY 2015)</p>
<p>5) Mevlana, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre gibi şahsiyetler, Anadolu'nun Türk yurdu olmasına hangi alanda katkı sağlayarak hizmet etmişlerdir?</p> <p>A) Fikrî B) Mali C) Askerî D) Mimari (DPY 2013)</p>	<p>6) • I. Gıyaseddin Keyhüsrev, Antalya'yı; • I. İzzettin Keykavus, Sinop'u fethetmiştir. Bu gelişmelerin ortak sonucu aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) Bizans'ın Anadolu'dan atılması B) Venediklilerin vergiye bağlanması C) Anadolu Türk birliğinin tamamlanması D) Türkiye Selçuklularında denizciliğin başlaması (DPY 2013)</p>
<p>7) Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Selçuklu Devleti'nin ticareti geliştirmek amacıyla yaptığı faaliyetlerden değildir?</p> <p>A) Tüccarların mallarının devlet güvencesine alınması B) Birçok liman kentini fethetmiş olmaları C) Venedik, Bizans ile ticaret antlaşması yapmaları D) Ganimet gelirlerinin elde edilmesi (MEB ÇALIŞMA FASİKÜLLERİ-BARTIN)</p>	<p>8) Mevlana, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'da yaşamaları aşağıdakilerden hangisine katkı sağlamıştır?</p> <p>A) Anadolu'ya yönelik Moğol tehlikesinin önlenmesine B) Türk-İslam kültürünün Anadolu'ya yerleşmesine C) Anadolu'da Türk siyasi birliğinin sağlanmasına D) Medreselerin önem kazanmasına (SBS 2010)</p>

SIRA SİZDE

1	Türkiye Selçuklularının inşa ettikleri eserler Anadolu'yu yurt edinme sürecinde kültürel hayata hangi katkılarda bulunmuştur? Açıklayınız.
2	Türkiye Selçukluları döneminde Anadolu'da yapılan kültürel faaliyetlere örnekler bularak defterinize yazınız.

SB.6.2.4. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.

Adı & Soyadı: ..... Sınıfı: .....

Doğru mu? Yanlış mı?

1	İpek Yolu sadece ipeğin değil deri, porselen, mücevher vb. değerli birçok malın taşındığı bir yol olmuştur.		
2	Dönemin devletleri en eski ve önemli ticaret yolları olan İpek ve Baharat yollarının denetimini ele geçirmek için birçok savaşlar yapmışlardır.		
3	Orta Asya'da İpek Yolu denetiminin uzun süre Türk devletlerinin elinde bulunması, ekonomik anlamda daha da zayıflamalarını sağlamıştır.		
4	Baharat Yolu'nda daha çok deniz yolculuğu yapıldı. Mısırlılar ve Venedikliler bu yola hâkim olan devletlerdi.		
5	Çinliler, Türklerin elindeki İpek Yolu hâkimiyetini ele geçirmek için uzun yıllar mücadele etmişlerdir.		

.....Boşluk Doldurma.....

Mısır'ı / Kültürel / İpek / Ticaret / Baharat /

1	.....Yolu, Çin'in Xi'an (Şian) kentinden başlayarak Hazar Denizi'nin güneyinden ve kuzeyinden iki kol hâlinde Avrupa'ya uzanan tarihî ticaret yoludur.
2	Hindistan'daki baharatların Basra Körfezi, Kızıldeniz ve Mısır yoluyla Akdeniz'e, buradan da gemilerle Avrupa'ya taşındığı tarihî ticaret yoluna .....Yolu denir.
3	İpek Yolu sadece ticari anlamda değil, ... etkileşim anlamında da yol üzerinde bulunan devletlerin birbirlerinden etkilenmesine neden olmuştur.
4	Osmanlı Devleti ..... ele geçirerek Baharat Yolu'na hâkim oldu. Baharat Yolu'nun ele geçirilmesi Osmanlı ekonomisine çok önemli katkılar sağladı.
5	Avrupalılar ürünleri daha ucuza alabilmek için yeni ..... yolları bulmuşlardır. Böylece İpek ve Baharat Yolları da zaman içerisinde önemini kaybetmiştir.

! Unutmayalım !

1	Ticaret Yollarının Etkisi 1) Ticaret yolunun geçtiği ülkeler gümrük vergisi alarak zenginleşmişlerdir. Halkta aynı zamanda kendi ürettikleri malları tüccarlara satmışlardır. (Ekonomik) 2) Ticaret yollarına sahip olan ülkeler ekonomik kazanç elde ettiği için başka devletler buralara hakim olmak istemişlerdir. (Siyasi) 3) Bu ticaret sayesinde bir yerdeki gelenek, görenek ve çeşitli uygulamalar başka toplumlara taşınmıştır. (Kültürel Etkileşim) 4) Ticaret yollarında bir yerdeki bilgi, haber ve gelişmeler de başka yerlere taşınmıştır. (Kültürel) 5) Ülkesinden kervanların geçmesini sağlamak amacıyla kervanların güvenliği için kervansaray denilen yapılar yapılmıştır. (Ekonomik)
---	---

Çözelim

1) İpek Yolu ile ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) İsmi 19. yüzyılda almıştır.
- B) Sadece İpek ürünleri taşınmıştır.
- C) Doğu-batı arasında köprü olmuştur.
- D) Üzerinde Hami, Aksu gibi şehirler kurulmuştur.

(DPY 2013)

2) Ticaret yolları aşağıdakilerden hangisine neden olmaz?

- A) Bilgilerin başka yerlere taşınmasına
- B) Kültürel etkileşimin meydana gelmesine
- C) Hakimiyet savaşlarının olmasına
- D) Taht kavgalarının yaşanmasına

3) İpek Yolu, iki bin yıldır pek çok ülkeden geçerek Asya'dan Avrupa'ya uzanan bir köprü olmuştur. Bu köprüden sadece mallar değil, kültürler ve insanlar da geçmiştir. Zenginliğin ve bilginin taşındığı bu yol, kontrolünü elinde tutan devletlere ekonomik, askerî, kültürel ve siyasi imkânlar sağlamıştır.

Yukarıdaki paragrafta, İpek Yolu'nun hangi özelliğine değnilmemiştir?

- A) Devletler arası savaşa neden olmasına
- B) Farklı coğrafyalardan geçişine
- C) Kültür köprüsü oluşuna
- D) Ekonomik değerine

(DPY 2011)

SIRA SİZDE

İpek Yolu, Baharat Yolu haritalarına ve edindiğiniz bilgilere göre aşağıda verilen soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

a) Geçmiş dönemde kurulan devletler niçin İpek Yolu ve Baharat Yolu'nun yakınlarındaki şehirlere hakim olmak istemişlerdir?

.....
.....
.....

b) İpek Yolu ve Baharat Yolu'na hakim olmak için yapılan mücadelelerin, geçmiş dönemde yaşayan devletler arasındaki ilişkileri nasıl etkilediğini ifade ediniz.

.....
.....
.....

c) İpek Yolu ve Baharat Yolu üzerindeki şehirlerde kurulan pazar yerlerinde farklı kültürlerden insanlar alışveriş yapmaktaydı. Bu durumun insanlar arasındaki kültürel ilişkileri nasıl etkilediğini açıklayınız.

.....
.....
.....

SB.6.2.5. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.

